

Zeitschrift: Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)
Herausgeber: Romania (Societat de Students Romontschs)
Band: 74 (1989)
Heft: 1

Artikel: Rapport d'in viadi a Weimar
Autor: Rùthers-Seeli, Tresa
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-881922>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 15.03.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

R A P P O R T
D' I N
V I A D I
A
W E I M A R

TRESA RÜTHERS - SEELI

Il tren banduna Frankfurt/Main per Frankfurt/Oder. El coupé sesan quater dunnas pli passadas ed in um els megliers onns. Lez s'empatscha dalla bagascha. Mias cumpognas e miu cumpogn da viadi ein oriunds dalla DDR. Sin viadi anavos en lur patria vegn paregliau denter cheu e leu, suenter ils cunfins, denter leu e cheu. La pischada vegni ussa pli cara ella DDR, dian els in l'auter ed a mi. Quei sefetschi aschia: Gl'emprem vegni dau ora la devisa ch'ins fetschi in niev product. Quel cuosti lu daplì: la pischada nova 3.50 marcs enstagl 2.50 marcs. Duront in temps dat ei lu pischada da duas qualitads. Pli tard svanescha il product bienmarcau ed ins sa comprar mo il car pli. Quei seigi stau il cass tier il caffè. Alla fin dall'istoria resta il product car e la qualidad da bienmarcau.

«Essas schon stai inagada ella «ruosna da miurs», damonda miu vischin mei?»

«Daco?»

«La DDR ei ina ruosna da miurs.»

Alla duana dat ei neginas difficultads. Miu visum ei en uorden e per mintga di da dimora leu stoss jeu scumiar 25 frs. La bagascha vegn buc controllada. Per cletg, jeu-

hai zatgei cudischs cun mei ch'ei sigl index dalla DDR. Bagascha; en vesta a quei cuolm bagascha ha il duanier piars la curascha. Mias conviagiaturas e miu conviagiatur han tuts 4-5 valischas e nundumbrevilas tastgas da plastic. Tut pachetau ensemblem da lur parents ed amitgs. La tastga sper mei astga buca cupitgar, ella ei emplenida cun guotters jogurt.

Emprema staziun da retegn DDR. Il perun ei emplenius cun glied che spetga. Ina gronda roschadada viagiaturs banduna il tren. Cummineivlamein gidein nus gaido treis dunnas cun lur percasa. Pli tard ves'jeu sin ina staziun ina dunna persula cun quater valischas. Ella metta mintgamai duas in toc anavon, retuorna lu per tschellas duas, survarga e selavura aschia inschignusamein viers la sortida. La dunna en miu coupé raqueta ch'ella seigi stada per l'emprema gada da «tschella vart». «Lu veis fatg egls», maneagia nies vischin, tut quellas bialas caussas! La dunna di, ella tuorni bugen puspei a ca'sia, ella seigi miez sturnida.

Ferton che nus havein tut en abundanza mauncan cheu las caussas pli banalas da

Berlin vest, ils 2 da december 1989

diever. Mi' amitga, miedia, raquenta pli tard a mi ch'ins survegni actualmein strusch vons da gummi. Per spitals, miedis e glied che lavura cun chemicalias ein quels indispensabels. Tochen ussa importava la DDR ils vons da gummi dall'Ungaria. Ussa, che l'Ungaria ha aviert ils cunfins per il vest ed era la fiera, exporta ella quei product en tiaras cun devisas pli lucrativas. Aschia ston ins segiadar cun lavar e duvrar il vons pliras gadas. Il medem eisi cun las sprezzas e canullas.

Il tren arriva a Weimar. Speranza s'entuplein nus. Nus essan gia plirs onns buca sevesidas. Bein, Maria ei cheu e cuora encunter a mi e bragia. Jeu strehel cun miu maun sur ses cavels e sesentel da casa.

Maria viva cun sia famiglia en ina biala vella ord il temps dalla secessiun. Aultas stanzas cun plantschius sura da stuc. Cun gronda stenta ha la famiglia restaurau la habitaziun e paga oz al stadi 250 marcs tscheins per meins. Quei ei ina gronda summa. Cheu ella DDR pagan ins normalmein 50-80 marcs per ina habitaziun. Las casas s'audan al stadi e lez ha pauc quita dils baghetgs. El parta tier agl individuum con spazi per viver ch'el hagi dabien, oravontut els marcaus gronds. Nies amitg a Berlin/Ost ha stuiu viver 15 onns en ina habitaziun cun ina dunna ... Els stuevan duvrar cummineivlamein cuschina e bogn. Nies amitg ha mai saviu, sch'el sappi sefidar dalla dunna. Visitaven nus el, vein nus adina discurrei sut vusch. Ins di che la glied seigi aparti survetscheivla in cun l'auter. Denton, in reschim aschi strict caschuna era gronda disfidonza.

Maria ha dus fegls. Marke Tom. Marke ei sin rumper vusch, siu frar dus onns pli giuvens. Jeu pacheteschel ora la valischa, caffè e vin, pralinès e cudischs, oravontut cudischs ein dumandai pertgei che la censura regia sur tut quei che vegn publicau. Pervia dils dus cuntials da sac che jeu hai purtau van ils dus buobs entuorn gl'auter di cun si flasters.

Cun la sera entscheivan las discussiuns. Cheu vegn buca paregliau mo caussas banalas da mintga di, ei va per il «fatg en» sco ils tudestgs dian, (es geht um das Eingemachte). Johannes, il germanist, s'interessescha per ils principis fundamentals dil sistem dalla fiera libra. El selamenta che la litteratura marxista-leninista instrueschi mo unilateralmein e partischontamein. Leusunter stuessi il vest curdar dad ina crisa economica en l'autra e quei succedi evedintamein buc. Per quella pretensiun maunchi mintga explicaziun.

Duront tscheina discussiunein nus dalla Svizra. Johannes di ch'el sappi buca s'imaginar ina tiara, nua che plirs lungatgs e culturas s'accordeschien in cun l'auter. Cheu stoppi ei dar diversitads, differenzas da mentalitad. Cheu sappi in sentiment naziunal buca seformar. Tgei duei jeu dir? Jeu patratgel da miu sentiment naziunal e laschel ir entraviers in schluc vin. Lu emprovel jeu d'explicar nies principis federativ e tschontschel e tschontschel. Jeu mirel sin miu visavi e vesel ch'el capescha buca mei. El auda mes plaids e capescha quei ch'el sa capir, pia quei che croda sin terren cultivau persunter — in'exprientscha che nus stuein far viceversa savens ils proxims dis.

Nua ch'ei setracta d'aspects sociologics, s'accordeschan nossas definiziuns mai, nus savein buca s'entelgir, nus stuein circumscriver tut duas tochen treis gadas. Johannes sa buca s'imaginar in stadi federativ. Alla fin da nossas discussiuns sedundel jeu per piarsa. In stadi sco la Svizra sappi ei atgnamein buca dar, manegia el. Il bab da Johannes ei staus teolog. Ord quei motiv ha siu fegl buca astgau frequentar in gimnasi. Suentar haver fatg in emprendissadi ha Johannes fatg matura sil gimnasi dalla sera. El ha lu studegiu germanistica e schurnalistica. La lavur sco schurnalista ha plaschiu ad el tochen quei di ch'el vess stuiu presentar ina dunna. Quella fuva scolasta, directura dalla scola, presidenta da vischnaunca, commembra dalla partida, aspiranta per ina carriera ella SED (Sozialistische Einheitspartei Deutschlands) e mumma da treis affons. Ina dunna exemplarica, in herox dil socialissem (ella DDR drovan ins aunc adina per il general l'expressiun masculina). Johannes ha visitau, retschercau e discursiu cun la dunna. Quei ch'el ha anflau, era ina dunna diltutafatg surcargada, alla fin da sias forzas, ina famiglia devastada. Johannes declara a siu cau ch'el sappi buca porscher il maletg planisau da quella dunna, e mida clamada.

Maria ha priu liber mintgamai il suentermiezdi. Nus visitein il museum da Schiller, il Wittumpalais e l'exposiziun da Lucas Cranach. L'alzada sisum dil casti ei serrada, per munconza da persunal. Quei factum vegn ad accumpagnar nus tras quels dis, ils dis dil grond exodus.

Maria raquenta con temps ch'ins piardi cun star en retscha avon fatschentas, cun spetgar sin bus ni per scolaziun polititca obligatorica. Atgnamein ha il stadi era naziunalisau il temps dils burgheis, buca mo ils mieds da produenziun. Era sche tut vegn diregiu da surengiu, senumnan ils loghens da produenziun VEB (Volkseigene Betriebe).

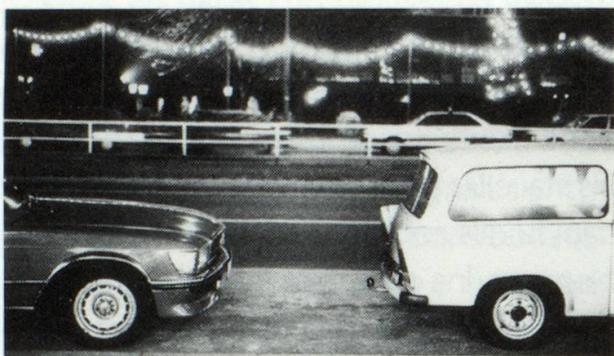
Quels che vivan oz ella DDR, han aunc mai viviu en in stadi liber. Dall'entschatta dils onns trenta entochen curontatschun ein els stai ellas greflas dils naziunalsocialists e dapi lu dils communists. Ins sa capir, sche biars van. Ina collega da Maria ha viu tschei di siu sulet fegl ella televisiun dil vest. El fuv buca turnaus dallas vacanzas pli.

En scola mauncan scolasts. Miedis mauncan. Actualmein dat ei a Weimar cun ses 60'000 habitonts mo dus dentists pli. Sche ti has mal ils dents, stos ti spitgar otg jamnas.

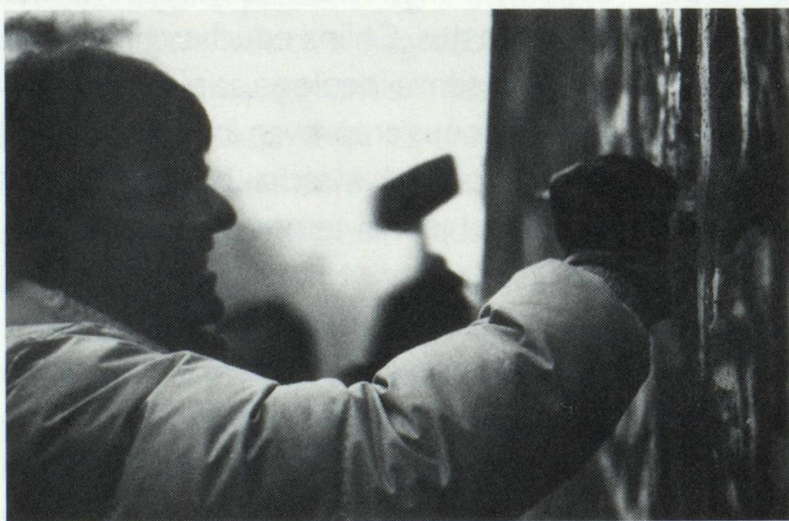
Johannes damonda: «Suentar tgei exempels politics educheis vus vos affons en scola e co organiseis vus per els il temps liber?» Quei ei puspei in brisant tema. El sa ch'il rom marxissem-leninissem exista buca tier nus. Ch'ins eduqueschi denton ils affons senza ideologia sa el buca s'imaginar. Tier nus emprovan ins era dad educar ils affons ad attaschai burgheis, menziuneschel jeu, el temps liber denton sa mintgin decider sez tgei ch'el fa.

Ils dus fegls da Maria e Johannes giogan tennis en in club privat. Leu ein els segirs da buca vegnir els mauns dil stadi ch'enquera permanentamein affons cun duns sportivs per promover els a corifeas sco

p.ex. Katharina Witt. Ils gronds dil sport ein «herox dalla DDR», gaudan tut ils privilegi, aultas pagas e dretgs da viagiar. Co stat ei cun las pagas? Ina vendidra gudogna ca. 600 marcs. Ina mièdia ca. 2200 marcs. La renta minimala ei actualmein 300 marcs. La paga intragliauter ca. 900 marcs.

Ils mièds da nutriment da basa, sco paun etc., ein bienmarcau. Rauba da luxus aparti cara. In apparat da televisiun cuosta denter 5000-7000 marcs. In Trabant, dus tacts, cuosta 10000 marcs. Ins sto spitgar 12 onns sin el. In auto duvrau cuosta aunc dapli ch'in niev perquei ch'il temps da spe-tga croda naven. Aschia cuosta in Wart-burg niev 35000 marcs, in isaus 50000 km.

Paucas jamnas suenter la visetta da Tresa Rùthers-Seeli ha il mir entschiet a curdar (red.)

denton 50000 marcs. Las subvenziuns dils mièds da nutriment da basa laguotan enormas summas. Sistess ins da quellas, savess il stadi alzar las rentas a 1000 marcs il meins. Ins sa ch'ina gronda part dil paun subvenziunau vegn pervesius als tiers. Per la famiglia nua ch'jeu hai passentau in'jamna ei miu pass ina sensaziun. Eisi veramein aschia che ti sas ir cun quei document nua che ti vul, sur tut ils cunfins? E tes daners, valan els era en autras valutas ton?

Caussas strusch capeivlas per els. Els han passentau lur vacanzas ell'Ungaria. Demai che lur daners valan nuot sin la fiera mundiala, han els mai saviu magliar en in'ustria zatgei cauld. Uffizialmein vegn scumiau denter marcs digl ost e marcs dil vest I per I. Sin fiera nera dat ei per in marc dil vest 12 marcs digl ost. In campari cun aua minerala cuosti a Budapest 20 marcs digl ost. Jeu prendel cumiau da mes cars che han dau a mi hospitaliad. Els sgolatschan ils mauns e nus sperein ch'ils cunfins sesarvien, era per quels che vulan restar en lur patria.